

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อที่จะจัดการการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้เป็นไปในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ

- 3.1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- 3.2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
- 3.3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ คือ

3.1.1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เป็นแผนแม่บทของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดยได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและบริบทของพื้นที่ รวมถึงตำรา สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าแบบอิสระ จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งศึกษาถึงแนวคิดต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด แนวคิดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ รวมถึงขีดจำกัดความเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ และแนวคิดชุมชนกับการท่องเที่ยวเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูล แนวคิด และหลักการต่าง ๆ ให้เป็นระบบ และกำหนดแนวทางในการทำเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการศึกษาเอกสารนี้

3.1.2. การศึกษาข้อมูลจากบุคคล การศึกษาในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงความเหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดยจะศึกษาบริบททางด้านป่าไม้ของพื้นที่ องค์ประกอบในการจัดการการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และศึกษาถึงประโยชน์ที่ชุมชนรอบข้างจะได้รับ

จากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาจากบุคคล 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพป่าไม้ในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ขั้นตอนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิจกรรม สิ่งดึงดูดใจและสิ่งอำนวยความสะดวกในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และประโยชน์ที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้แก่ชุมชนในกลุ่มนี้มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 10 คน ได้แก่

1. ผู้อำนวยการสำนักบริหาร 1 คน
2. เจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี 9 คน เป็นผู้ที่เห็นสภาพพื้นที่ตั้งแต่ก่อนสร้างและหลังสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดและให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ 1 คน ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพป่าไม้และสัตว์ป่าตามธรรมชาติในพื้นที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งเมื่อก่อนเคยเป็นพื้นที่ของสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคเหนือ และมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลอยู่

กลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยว เป็นการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน โดยนำค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งปีประมาณวันละ 400 คนมาเทียบกับตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (คูตารางในภาคผนวก ฉ) เป็นการสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวถึงระดับความดึงดูดใจของสิ่งที่ดึงดูดใจของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ระดับความพึงพอใจของกิจกรรมในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ระดับความเพียงพอและเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับความเพียงพอและเหมาะสมของที่พัก และระดับความพร้อมและความสะดวกในการเข้าถึงเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี รวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นต่อเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

กลุ่มที่ 4 ประชากรที่เกี่ยวข้อง เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตองกายเหนือ ได้แก่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ กำนันตำบลหนองควายในบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านตองกายเหนือและเป็นประธานสหกรณ์นครเดินรถเชียงใหม่ เจ้าอาวาสวัดคอยเป่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน 1 คน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน 1 คน สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพ 1 คนและผู้สูงอายุที่มีอายุประมาณ 70 ปีขึ้นไปจำนวน 3 คน ซึ่งจะสอบถามถึงประวัติของหมู่บ้านตองกายเหนือ การมีส่วนร่วมของประชากรในหมู่บ้าน อีกทั้ง ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ชาวบ้านได้รับโดยการดูภาพรวมของชาวบ้านทั้งหมด ไม่ได้เจาะจงเป็นหลังคาเรือน

3. กลุ่มชาวบ้าน เป็นประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตองกายเหนือสอบถามถึงการมีส่วนร่วมในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับจาก

เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันในแต่ละครัวเรือน และการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คนจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan เป็นการสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำแนวกันอาณาเขตพื้นที่ป่าของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ความเพียงพอและเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก และความพร้อมและความสะดวกการเข้าถึงหมู่บ้าน อีกทั้งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ชาวบ้านได้รับ

3.2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาที่เป็นจริงและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยใช้เทคนิคในการศึกษาหลาย ๆ อย่าง เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย ดังนี้

3.2.1. ประเด็นสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview Format) ผู้วิจัยใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เช่น การพูดคุยถึงประวัติการก่อตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การใช้พื้นที่ป่า การได้รับประโยชน์ของประชากรในหมู่บ้านเป็นลักษณะบอกเล่าให้กันฟัง โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และประชากรในหมู่บ้านตองกายเหนือ โดยทำการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ เช่น สภาพป่าไม้ก่อนและหลังการสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี สิ่งที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี รายได้จากหลังจากการก่อสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเค้าโครงในการสัมภาษณ์ไม่ได้จำกัดคำตอบแบบเจาะจงเฉพาะเรื่องและใช้ลักษณะการพูดคุยสนทนาแบบไม่เป็นทางการเข้าช่วยตามแต่โอกาสจะอำนวย

3.2.2. ประเด็นสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview Format) ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถจะทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการได้ โดยการสัมภาษณ์นั้นไม่กำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้า (Non-directive Interview) ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้ตามความพอใจอย่างอิสระ โดยมีประเด็นสัมภาษณ์ที่คล้ายคลึงกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่

ผู้อำนวยการสำนักบริหาร เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ดร. อุปถัมภ์ ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม ได้สัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องการใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการจัดกิจกรรมในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และประโยชน์ที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้แก่ประชากรในหมู่บ้านตองกายเหนือ

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ คุณแสน กัณฑ์ราช ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพพื้นที่ป่าไม้และสัตว์ป่าที่พบในพื้นที่ก่อนที่จะมีการก่อสร้างเชิงใหม่ในท่าซาฟารี

กำนันตำบลหนองควาย นายต๋อน วงศ์แก้ว ได้สัมภาษณ์ในประเด็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในหมู่บ้านตองกายเหนือ การเก็บของป่า ความรู้ความเข้าใจในการสร้างเชิงใหม่ในท่าซาฟารีของประชากร การมีส่วนร่วมของชุมชน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่หมู่บ้านตองกายเหนือ ประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากเชิงใหม่ในท่าซาฟารี

เจ้าอาวาสวัดคอยเปา เจ้าอธิการทองสุข ผาสุกโม สัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกันกับกำนันตำบลหนองควาย เน้นในเรื่องทางสังคม อาจได้ข้อมูลที่หลากหลาย หรือแตกต่างกันออกไป

3.2.3. ประเด็นสังเกต (Observation Format) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยทำการสังเกตในเรื่องต่าง ๆ ภายในเชิงใหม่ในท่าซาฟารี มีการใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพในเรื่องขององค์ประกอบในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง และสำหรับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านตองกายเหนือ รวมถึงคอยสังเกตทางด้านเศรษฐกิจ รายได้ของประชากร การยังชีพ รวมถึงทางด้านสังคมของประชากรในหมู่บ้าน

3.2.4. แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ชุด โดยชุดแรกจะเป็นการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยว และชุดที่สองเป็นการแจกแบบสอบถามให้ชาวบ้าน สำหรับแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวนั้นเพื่อทำให้ทราบถึงองค์ประกอบในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

ระดับความพึงพอใจของกิจกรรมในเชิงใหม่ในท่าซาฟารี ได้แก่ การนั่งรถชมสัตว์พร้อมการบรรยายให้ความรู้ การเดินชมสัตว์ในส่วนแสดงของ “Jaguar Trail” และการได้สัมผัสเส้นทางธรรมชาติในการขับรถในเส้นทางวิบาก (ATV)

ระดับความดึงดูดใจของสิ่งดึงดูดใจในเชิงใหม่ในท่าซาฟารี ได้แก่ ความสวยงามของการแสดงน้ำพุดนตรี

ระดับความเพียงพอและเหมาะสมของที่พัก ได้แก่ ความเพียงพอและเหมาะสมของที่พัก ระดับความเพียงพอและเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ความเพียงพอและเหมาะสมของที่พัก ความเพียงพอและเหมาะสมของร้านอาหารและเครื่องดื่ม ความเพียงพอและเหมาะสมของร้านขายของที่ระลึก ความเพียงพอและเหมาะสมของห้องสุขา และความเพียงพอและเหมาะสมของสถานที่จอดรถ

ระดับความพร้อมและความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพถนนทางเข้ามีความสะดวกเข้าถึงง่าย มีป้ายบอกทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว มีบริการรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ระยะทางจากตัวเมืองถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่ไกล และมีเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น อุทยานแห่งชาติออบขาน มหกรรมราชพฤกษ์ ฯลฯ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวถึงสิ่งที่เป็นตัวตัดสินใจมาเยี่ยมชมเชียงใหม่ในทิวเขารวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยว เป็นคำถามเปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

แบบสอบถามของชาวบ้านสำหรับเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับจากเชียงใหม่ในทิวเขารวม โดยการสอบถามถึง

ระดับผลดีและผลเสียต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าไม้ของเชียงใหม่ในทิวเขารวม ได้แก่ การใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร การเก็บของป่าเพื่ออุปโภค-บริโภค และการเก็บของป่าเพื่อการค้าขาย

ระดับความพึงพอใจของชาวบ้านต่อการเข้าถึง ได้แก่ สภาพถนนเข้าหมู่บ้านมีความสะดวก/เข้าถึงง่าย สภาพถนนในหมู่บ้านได้รับการพัฒนา มีป้ายบอกทางเข้าไปยังหมู่บ้าน และมีบริการรถโดยสาร/รถประจำทาง

ระดับการได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน ได้แก่ การจ้างงาน การผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนตลาด การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มขึ้นของรายได้ครัวเรือน และการได้รับโอกาสทางการเข้าเยี่ยมชมเชียงใหม่ในทิวเขารวม

ระดับการได้รับประโยชน์ทางสังคมของชาวบ้าน ได้แก่ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การพัฒนาด้านการศึกษา การอพยพย้ายเข้าของประชากร และการพัฒนาด้านสาธารณสุข

อุปกรณ์ที่นำมาประกอบในการวิจัย คือ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป อีกทั้งประเด็นในการสัมภาษณ์ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ประเด็นสัมภาษณ์ผู้บริหารเชียงใหม่ในทิวเขารวม สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องบริบททางด้านป่าไม้ถึงสภาพพื้นที่ก่อนการสร้างและหลังการสร้างเชียงใหม่ในทิวเขารวม และความสามารถในการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ของพื้นที่ สัมภาษณ์เรื่องความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และสัมภาษณ์เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์ของชุมชนรอบข้าง ประเด็นสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้บริหารเชียงใหม่ในทิวเขารวมเกี่ยวกับสภาพป่าไม้และการพบเห็นสัตว์ป่าก่อนที่จะมีการก่อสร้างเชียงใหม่ในทิวเขารวม ประเด็นสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เชียงใหม่ในทิวเขารวม เป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้เห็นพื้นที่ป่าไม้ตั้งแต่เริ่มแรก และสัมภาษณ์ถึงความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องสิ่งดึงดูดใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นดูแลรับผิดชอบอยู่

ประเด็นสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สอบถามในเรื่อง ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ทั้งประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่สำหรับเจ้าอาวาสสอบถามเพียงประโยชน์ทางด้านสังคมเท่านั้น ประเด็นสัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้านซึ่งเป็นประเด็นเดียวกับผู้นำชุมชน

นอกจากนั้นยังมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบถามข้อมูลจากนักท่องเที่ยว คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกที่พัก และการเข้าถึง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยคิดค้นขึ้นมาเอง จำนวน 200 ชุด และแบบสอบถามที่ใช้ในการสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านจำนวน 136 ชุด ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับ โดยมีการแจกของชำร่วยเป็นปากกาและแก้วกาแฟ และเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ตัวผู้วิจัยเอง โดยผู้วิจัยต้องสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและภายในหมู่บ้านตองกาเยเหนือ นอกจากนั้นการเข้าไปสัมภาษณ์ชาวบ้านต้องวางตัวเป็นกลางและแจ้งแก่ประชากรในหมู่บ้านถึงบทบาทในขณะนั้น รวมถึงไม่แสดงออกหรืออธิบายในสิ่งที่ชาวบ้านเห็นด้วยหรือคัดค้าน เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์

3.3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตและการแจกแบบสอบถามเป็นหลัก โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง มีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเตรียมข้อมูลที่ต้องการสัมภาษณ์อย่างกว้างก่อนลงภาคสนาม มีการพูดคุยกับผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเกี่ยวกับข้อมูลในการสัมภาษณ์ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์จริง มีการนัดหมายล่วงหน้ากับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และผู้นำชุมชนก่อนเข้าไปสัมภาษณ์ มีการศึกษาภาคสนามสร้างความไว้วางใจความใกล้ชิดกับประชากรในหมู่บ้าน เพื่อเอื้อให้เกิดประโยชน์ในการเก็บข้อมูลและได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเกตสิ่งที่ปรากฏขึ้นในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และในหมู่บ้านเพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และประชากรในหมู่บ้านตองกาเยเหนือ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.3.1. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเกี่ยวกับทุก ๆ เรื่องเป็นการพูดคุยแบบธรรมดาในเรื่องพื้นที่ป่าไม้ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า นอกจากนั้นยังมีการพูดคุยกันถึงเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ทั้งที่เป็นสิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และการ

เข้าถึง อีกทั้งพูดคุยกับถึงสิ่งที่ชุมชนได้รับจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การพูดคุยแบบธรรมดานี้ได้ ข้อมูลมาอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ผู้ซึ่งมาทำงานตั้งแต่ก่อนมีการสร้างโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเกี่ยวกับสภาพของป่าไม้ทั้งก่อนและหลัง การก่อสร้าง และสัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้านดองกายเหนือ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำคัญไว้แล้ว และในช่วงเวลาสัมภาษณ์นั้น จะเป็นการพูดคุย แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ประเด็นในการสัมภาษณ์นั้น เป็นไปในด้านการใช้พื้นที่ป่าในการก่อสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี รวมถึงประโยชน์ที่ชาวบ้าน ได้รับทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้ง สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการของหมู่บ้านเกี่ยวกับประโยชน์ที่ประชากรในหมู่บ้านได้รับจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

3.3.2. การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยได้จัดทำประเด็นในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์นั้นมีลักษณะคำถามที่คล้ายคลึงกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้ให้ ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีสอบถามเป็นประเด็นในแต่ละหัวข้อตาม วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการทราบคำตอบ คือ เรื่องการใช้พื้นที่ป่าไม้ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี สภาพพื้นที่ก่อนและหลังการก่อสร้าง ในเรื่องของพื้นที่ป่าไม้นี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมกับ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้ทำงานกับสวนพฤกษศาสตร์ฯ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพป่าไม้ก่อนการสร้าง เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้บริหารเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเกี่ยวกับ เรื่องสิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และการเข้าถึง โดยเป็นคำถามแบบรวม ๆ แต่หากเรื่องไหนที่ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบไม่น่าเพียงพอ ผู้วิจัยก็จะขอสัมภาษณ์เจาะในเรื่องนั้น ๆ อีก ครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดที่สุด และสอบถามผู้บริหารถึงสิ่งที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้ให้ ประโยชน์กับชุมชนว่ามีอะไรบ้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ตำบลหนองควาย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านดองกายเหนืออีกหนึ่งตำแหน่ง และ เจ้าอาวาสวัดดอยเปา โดยเป็นการสอบถามในประเด็นที่ประชากรในหมู่บ้านได้รับประโยชน์หรือ ผลเสียจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม แต่สำหรับเจ้าอาวาสจะให้ ข้อมูลเฉพาะทางด้านสังคมเท่านั้น เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมารวบรวม จัดเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่ถูกต้องที่สุด

3.3.3. การสังเกต เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเกี่ยวกับผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมกับการทำ กิจกรรมในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และคอยสังเกตและบันทึกผล โดยเฉพาะในเรื่องของสิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และการเข้าถึง ซึ่งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัย ได้รับรู้หรือได้เห็นตลอดเวลาที่เริ่มดำเนินการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงรู้ถึงรายละเอียดเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในเรื่องของชุมชน โดยจะสังเกตเกี่ยวกับสภาพ

เศรษฐกิจของชุมชน และสภาพสังคมของชุมชน อีกทั้ง สังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่ชุมชนได้รับประโยชน์ จากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เช่น การเข้ามาทำงานในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี หรือการได้รับ อภินันทนาการเข้าชมฟรี เป็นต้น

3.3.4. การแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จำนวน 200 ชุด แบบสอบถามนั้นเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งดึงดูดใจว่ามีระดับความดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด กิจกรรมว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด สิ่งอำนวยความสะดวกว่ามีเพียงพอและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ที่พักว่ามีเพียงพอและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และการเข้าถึงมีความสะดวกและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการเข้ามาเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และแจกให้นักท่องเที่ยวซึ่งในแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ขอความกรุณาให้นักท่องเที่ยวได้เขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วย และเมื่อได้รับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลมาวิเคราะห์และจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ได้ผลที่ถูกต้องมากที่สุด นอกจากนั้นผู้วิจัย ได้ทำแบบสอบถามอีก 1 ชุด เป็นแบบสอบถามสำหรับชาวบ้านตอพงกายเหนือ ซึ่งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และประโยชน์ที่ชาวบ้าน ได้รับ หากชาวบ้านไม่เข้าใจในข้อใดของแบบสอบถาม ผู้วิจัยก็จะอธิบายเพิ่มเติมด้วย

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดประเภท หมวดหมู่และตีความข้อมูลเพื่อสรุปเป็นผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทบทวนมาเป็นฐานวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอแนวทางในการจัดการ ให้เป็นไปตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

3.4.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษาระดับข้อมูลต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับทางด้านกายภาพ ได้แก่ ประวัติการก่อตั้ง สภาพโดยทั่วไป และทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลกระทำไปพร้อม ๆ กันตลอดเวลาที่ดำเนินการวิจัย กล่าวคือ ในแต่ละวันที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้กลับมาจัดทำหมวดหมู่ของข้อมูล ทั้งด้านประวัติการก่อตั้ง สภาพกายภาพ ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ สภาพดิน สภาพแหล่งน้ำ และด้านทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของชาวบ้านในเรื่องการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้มาวิเคราะห์ในรูปแบบการทำมาตรา

วัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (วัฒนา สุนทรชัย: ระบบออนไลน์) ผู้วิจัยได้กำหนดการแบ่งเกณฑ์การตีความโดยอาศัยวิธีการแบ่งเกณฑ์ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของแต่ละระดับ} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$= \frac{2 - (-2)}{5} = 0.8$$

ดังนั้น เกณฑ์การตีความจึงเป็นดังนี้

2.00 - 1.20	หมายถึง	ได้รับผลกระทบในระดับน้อยที่สุด
1.19 - 0.40	หมายถึง	ได้รับผลกระทบในระดับน้อย
0.39 - -0.40	หมายถึง	ไม่ได้รับผลกระทบ
-0.41 - -1.20	หมายถึง	ได้รับผลกระทบในระดับมาก
-1.21 - -2.00	หมายถึง	ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด

3.4.2. การวิเคราะห์องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของเชียงใหม่ในทิวเขาฟารี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบของเนื้อหาไว้อย่างคร่าว ๆ และได้รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยว และมาจัดทำกรวิจัย หากผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและพบว่า ข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์ยังไม่เป็นที่เพียงพอที่จะเก็บข้อมูลเจาะลึกในเรื่องนั้น ๆ และนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมอีก สำหรับการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวและชาวบ้านนั้น ศึกษาในประเด็นคล้ายกัน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน มาจัดทำมาตราวัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (วัฒนา สุนทรชัย, อ้างแล้ว) ผู้วิจัยได้กำหนดการแบ่งเกณฑ์การตีความโดยอาศัยวิธีการแบ่งเกณฑ์เดียวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าไม้ และได้ผลการจัดทำมาตราวัด ดังนี้

ประเด็นแบบสอบถามทั้งของนักท่องเที่ยวและของชาวบ้านมีความกว้างของระดับมากที่สุด 5 และน้อยที่สุด 1

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ดังนั้น เกณฑ์การตีความเป็นดังนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

3.4.3. วิเคราะห์ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนบ้านตองกายเหนือ ทั้งที่เป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาไว้อย่างคร่าว ๆ แล้วได้รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้านตองกายเหนือแบบไม่เป็นทางการ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นในหมู่บ้านตองกาย และการแจกแบบสอบถามในเรื่องของประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จนกระทั่งได้ข้อมูลเป็นที่พอใจ และนำมาวิเคราะห์ต่อไป ประเด็นแบบสอบถามของชาวบ้านในเรื่องประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความกว้างของระดับเท่ากับในข้อ 3.4.2. ดังนั้น จึงใช้เกณฑ์เดียวกันในการวัด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved